

ZŠ a MŠ Ševětín, Školská 189, 373 63 Ševětín

rok 2018 – 2019 až 2022 - 2023

Dlouhodobý plán školní preventivní strategie

Obsah

- 1.Principy strategie
- 2.Cíle školní strategie:
- 3.Cílové skupiny:
- 4.Úrovně specifické primární prevence:
- 5.Formy rizikového chování
- 6.Základní terminologie
- 7.Personální zajištění prevence
- 8.Aktivity
- 9.Stav školy z hlediska rizikového chování, její zaměření
10. Řešení porušení školního řádu
- 11.Zveřejňování informací
- 12.Potřebnost projektu
- 13.Způsob realizace
- 14.Metody a formy školní práce
- 15.Zpracování témat prevence do školního vzdělávacího programu
- 16.Vyhodnocení preventivní strategie

Úvod

Školní strategie prevence je dlouhodobým preventivním programem školy. Je součástí školního vzdělávacího programu. Definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, přizpůsobuje se kulturním a sociálním okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí. Pojmenovává problémy z oblasti rizikového chování, oddaluje, brání nebo snižuje jejich výskyt. Podporuje zdravý životní styl, zvyšuje schopnost žáků činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Poskytuje podněty pro vypracování Minimálního preventivního programu. Národní strategie primární prevence rizikového chování vychází ze závěrů pravidelných jednání s krajskými školskými koordinátory prevence a metodiky prevence, z dlouhodobých cílů stanovených Strategiemi meziresortních orgánů a ze zkušeností s naplňováním předchozích koncepcí prevence zneužívání návykových látek a dalších rizikových projevů chování u dětí a mládeže.

Strategie je v souladu s dalšími koncepčními dokumenty, jako jsou Strategie prevence kriminality a Národní strategie protidrogové politiky. Strategie je současně plně v souladu s návrhem Standardů odborné způsobilosti poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování. Nelze vycházet z předpokladu, že škola zcela přejímá zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu. Škola zákonným zástupcům pomáhá v rozvoji žáka jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí a výchovou žáka k dovednosti žít ve formální společenské instituci. Prevence předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení je třeba sladěných a propojených opatření v oblasti sociálně právní ochrany dětí, zdravotnických zařízení apod.

1 Principy strategie:

Strategie prevence rizikového chování žáků v ZŠ Ševětín vychází ze zkušeností z minulých let a opírá se o současné trendy na poli primární prevence. Strategie vychází z dlouhodobého sledování výskytu rizikového chování žáků školy a následného plánování aktivit, které škola považuje za efektivní primární prevenci.

2 Cíle školní strategie:

Hlavním cílem Strategie prevence rizikového chování je prostřednictvím efektivního systému prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování žáků školy.

Výchova k předcházení, minimalizaci či oddálení rizikových projevů chování.

- Výchova ke zdravému životnímu stylu
- Výchova k rozvoji pozitivního sociálního chování
- Výchova k rozvoji psychosociálních dovedností
- Výchova ke zvládnání zátěžových situací
- Motivace k opuštění rizikového chování, pokud již nastalo.
- Ochrana před dopady rizikového chování, pokud již nastalo ve výrazné formě.
- Funkční systém vzdělávání školních metodiků, pedagogického sboru.
- Budování dobrého vnitřního klimatu školy.

3 Cílové skupiny:

Strategie primární prevence rizikového chování je zaměřena zejména na níže uvedené skupiny

- Mladší školní věk (6-12 let)
- Starší školní věk (12-15 let)
- Rodiče (zejména rodiny s rizikovými faktory – děti pocházející z rodin, kde se vyskytují rizikové faktory jako např. užívání alkoholu a jiných omamných a psychotropních látek, domácí násilí, trestná činnost, jsou ve svém vývoji více ohroženy vznikem rizikového chování.)
- Veřejnost (laická i odborná)
- Pracovníci v primární prevenci rizikového chování (ředitelka školy, školní metodici prevence, výchovní poradci, učitelé a pracovníci z dalších subjektů a institucí, které ve škole primární prevenci realizují.

4 Úrovně specifické primární prevence:

Specifickou primární prevenci lze rozdělit podle cílové skupiny, intenzity programu, podle prostředků a nástrojů, které program využívá a na jaké úrovni je zapojení cílové skupiny, a to do tří úrovní:

- Všeobecná primární prevence – se zaměřuje na běžnou populaci dětí a mládeže, zohledňuje pouze věková kritéria. Jedná se většinou o programy pro větší počet účastníků (obvykle třída, skupiny do 30 účastníků).

- Selektivní primární prevence – se zaměřuje na skupiny osob, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj různých forem rizikového chování a jsou většinou více ohrožené než jiné skupiny populace. Pracujeme zde s menšími skupinami, případně i jednotlivci.
- Indikovaná primární prevence – je zaměřena na jedince, u kterých se již vyskytly projevy rizikového chování. Jedná se o práci s populací s výrazně zvýšeným rizikem výskytu či počínajících projevů rizikového chování. Jedná se o individuální práci s klientem.

5 Formy rizikového chování

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování dětí a mládeže:

- Interpersonální agresivní chování – agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedií, násilí, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- Delikventní chování ve vztahu k hmotným statkům – vandalismus, krádeže, sprejerství a další přečiny
- Záškoláctví a neplnění školních povinností
- Závislostní chování - užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- Rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů
- Spektrum poruch příjmu potravy
- Negativní působení mládežnických skupin
- Sexuální rizikové chování

6 Základní terminologie

Pojmem **prevence** rozumíme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizace jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Prevencí může být typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky.

Pojem **rizikové chování** zahrnuje rozmanité formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování jedince a/nebo ohrožují jeho sociální okolí. Rizikové chování představuje různé typy chování, které se pohybují na škále od extrémních projevů chování „běžného“ (např. provozování adrenalinových sportů) až po projevy chování na hranici patologie (např. nadměrné užívání alkoholu, cigaret, kofeinu či nelegálních drog, násilí).

7 Personální zajištění prevence

Školní metodik prevence je pracovník školy. Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

7.1 Školní metodik prevence zejména:

- Koordinuje tvorbu a kontroluje realizaci preventivního programu školy.
- Vytváří plán školní preventivní strategie.
- Koordinuje a podílí se na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších forem rizikového chování.
- Metodicky vede pedagogické pracovníky školy v oblasti prevence rizikového chování.
- Koordinuje vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
- Koordinuje spolupráci školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevenci rizikového chování.
- Vede individuální konzultace s dětmi a rodiči a informuje je o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář odborných a poradenských pracovišť, linka bezpečí apod.).
- Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence.
- Koordinuje předávání informací o rizikovém chování na škole.
- Dokumentuje průběh preventivní práce školy.
- Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

7.2 Výchovný poradce:

- Koordinuje společně s metodiky prevence aktivity školy v oblasti prevence.
- Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech.
- Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, mají problémy učení.
- Učitelé informují výchovného poradce o náhlém i trvalém neúspěchu žáků v učení.
- Výchovný poradce konzultuje problémy učení s PPP a navrhuje řešení.
- Koordinuje předávání informací o volbě povolání, pomáhá žákům při výběru povolání i podávání přihlášek na střední školu.

7.3 Pedagogové:

- Spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů.
- Podílí se na realizaci Preventivního programu.
- Podílí se na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě.
- Motivuje žáky k vytvoření pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich dodržování.
- Podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy.
- Zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru.
- Je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy.
- Získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštěnostech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

7.4 Ředitelka školy:

Vytváří podmínky pro předcházení vzniku rizikového chování:

- Zabezpečováním poradenských služeb ve škole se zaměřením na prevenci rizikového chování.
- Koordinací tvorby, kontrolou realizace a vyhodnocením MPP.
- Začleněním MPP do Školního vzdělávacího programu.
- Jmenováním školního metodika prevence.
- Podporou týmové práce metodika a výchovného poradce.
- Spoluprací s metodikem prevence PPP a s krajským školským koordinátorem prevence.

- Monitorováním a vyhodnocováním MPP.

8 Aktivity

- Odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací.
  - Systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu.
  - Uplatňování forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí, zaměřené na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování.
  - Vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí.
  - Spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti primární prevence
  - Průběžné sledování podmínek a situace ve škole z hlediska výskytu rizikového chování.
  - Uplatňování forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených žáků.
  - Začleňování preventivních aktivit a programů zaměřených na rizikové skupiny žáků.
  - Zajišťování poradenských služeb a specializovaných poradenských zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy.

9 Stav školy z hlediska rizikového chování, její zaměření

9.1 Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, metodikem prevence. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

9.2 Skupinová práce

Žáci část vyučování spolupracují, ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

9.3 Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy

- Jak se historické události dotkly naší obce
- příprava Mikulášské nadílky, rozsvěcení vánočního stromu
- příprava Velikonočního trhu
- příprava Školní akademie
- ochrana člověka při mimořádných situacích (OČMU)

Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci ročníku. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky. Jde o podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

9.4 Preventivní programy ve třídách

9.5 Hodnocení

Všichni učitelé poskytují žákům komplexní zpětnou vazbu a žáci jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. U žáků je podporován individuální talent a zájem. Učitelé pomáhají žákům vybudovat si důvěru sám v sebe.

9.6 Komunikace se zákonnými zástupci a s veřejností

Třídní učitelé na třídních schůzkách informují zákonné zástupce o existenci MPP. Informovanost je zaměřena na oblasti prevence rizikového

chování – šikany, alkoholu a kouření. Zákonní zástupci v MPP mohou získat informace, které obsahují nezbytná telefonní čísla a adresy odborných poradenských pracovišť.

10 Řešení porušení školního řádu

Porušování školního řádu, týkající se držení a užívání návykových látek v prostorách školy, je klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z něj vyvozeny patřičné sankce. Je sledováno rizikové chování u žáků - šikana, záškoláctví, krádeže, vandalismus, brutalita, rasismus atd. Při jejich zjištění budou žákům navržena výchovná opatření.

V případě, kdy selže prevence ve škole, bude přistoupeno k následujícím opatřením:

- individuální pohovor se žákem
- jednání se zákonnými zástupci na úrovni třídního učitele nebo výchovné komise doporučení kontaktu s odborníky
- v případě nezájmu zákonných zástupců uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
- v případě dealerství oznámení Policii ČR

11 Zveřejňování informací

MPP je k dispozici k nahlédnutí u metodiků prevence a ředitelky školy. Informace obsahují důležitá telefonní čísla a adresy (linky důvěry apod.) a další informace, které se vztahují k tématům zařazeným do Minimálního preventivního programu, zásady první pomoci při výskytu šikany.

12 Potřebnost projektu

Škola nepřejímá zodpovědnost za výchovu žáků. Škola zákonným zástupcům pomáhá v rozvoji žáků jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí.

Primární prevence realizovaná na škole předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, policie a zájmové

organizace.

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště - výchovný poradce, metodik prevence.

Do systému informování jsou zapojeni všichni zákonní zástupci. Zvláštní pozornost je věnována skupinám zákonných zástupců tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana nebo výskyt užití návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, zákonným zástupcům žáků - agresorů v případech šikany.

13 Způsob realizace

Základní kompetence, dovednosti a postoje, které jsou rozvíjeny v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu

- **zvyšování sociální kompetence** – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- **posilování komunikačních dovedností** – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- **vytváření pozitivního sociálního klimatu** – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu, nejistoty
- **formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám** – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Dovednosti, znalosti a postoje, které si žáci osvojí, korespondují s věkem a navazují na předchozí zkušenosti. Formy vzdělávání a výchovy zohledňují životní styl rodiny i působení vrstevníků.

Klíčové vyučovací oblasti

- oblast přírodovědná

- (biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
- (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
- (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast výchovy k občanství, výchovy ke zdraví dle ŠVP
- (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní, oblast mediální
- (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
- (postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

14 Metody a formy školní práce

Jednotlivá preventivní témata směřující k osvojení preventivních ochranných kompetencí jsou zapracována do vzdělávacího procesu. Ve vyučování jsou žákům nabízena různými formami práce:

- **projektové vyučování** (na úrovni třídy i školy je vytvářen společný projekt k danému tématu)
- **integrované tematické vyučování** (výuka v tematických celcích, blocích)
- **kooperativní vyučování** s co největší aktivní účastí žáků, při využití kritického myšlení, samostatné učební práce a svobodné tvůrčí práce žáků (umožňuje přímou zkušenost, komunikaci a spolupráci)

Uvedené formy výuky jsou typy prožitkového učení, které je nejlépe přijímaným a také nejefektivnějším způsobem učení pro žáky každého věku. Specifický význam má zvláště pro mladší školní děti.

15   Zapracování témat prevence do školního vzdělávacího programu

Preventivní témata jsou obsažena v těchto vyučovacích předmětech:

- Výchova ke zdraví
- Výchova k občanství
- Přírodověda, Přírodopis
- Vlastivěda, Zeměpis
- Český jazyk (literární soutěže)
- Prvouka
- Výtvarná výchova (výtvarné soutěže)
- Chemie

Prevence rizikového chování je součástí školního vzdělávacího programu a je zahrnuta do schválených Standardů základního vzdělávání, které obsahují i výchovu ke zdravému životnímu stylu.

Samostatnou kapitolou školní práce, kam je prevence začleňována, tvoří aktivity mimo vyučování - zájmové kroužky, aktivity školní družiny a školního klubu, výlety a exkurze.

16   Vyhodnocení preventivního programu

Vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn

- zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
- zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech žáků
- zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Vyhodnocení preventivního programu je součástí Výroční zprávy

Vypracovala: Mgr. Marcela Cimbůrková

Schválila ředitelka školy: Mgr. Jana Schnelzerová

V Ševětíně 1.9.2018